

Drygt 250 gäster kom till SAKs novemberkonferens *Fredsbygget i Afghanistan – lokala, regionala och globala perspektiv*.

”Vi måste ha tålamod!”

Sju år har passerat sedan talibanerna miste makten i Afghanistan. Sju år av misslyckat fredsbyggande. Det menade många av de Afghanistanexperter som samlats till SAKs internationella konferens i Stockholm i november. Samtidigt uttrycktes förhoppningar om en ljusare framtid.

TEXT: SOFIE HEDMAN

BILD: BÖRJE ALMQVIST & MARKUS HÅKANSSON

Konferensen ”Fredsbygget i Afghanistan – lokala, regionala och globala perspektiv” som anordnades av SAK i samarbete med organisationen European network for NGO’s in Afghanistan, Enna, ägde rum i Stockholm den 6-7 november.

Över 250 anställda vid hjälporganisationer, myndigheter, militären, studenter, forskare, journalister, SAK-medlemmar och andra intresserade samlades för att lyssna på några av världens ledande Afghanistanexperter. Och förväntningarna inför konferensen var höga.

” Afghaner har starka värderingar och när västvärlden vill implementera sina demokratiska lösningar uppstår en krock.

SHARBANOU TADJBAKHS

– Det är andra året jag deltar och det är alltid hög kvalitet och bra talare. Samtidigt är jag också här för att knyta kontakter, sa Tim Foxley från forskningsinstitutet Sipri.

Utgångsläget för konferensen var en nedslående verklighet i Afghanistan. Talibanerna får allt större makt i regionen, det afghanska folket har lågt förtroende för myndigheterna och ännu lägre förtroende för internationell närvaro och våldet trappas upp.

Årets talare efterfrågade bättre koordinering mellan de organisationer och stater som agerar i Afghanistan, fokus på lokalt ägandeskap, fokus på kvinnors situation och ett ökat ömsesidigt förtroende mellan

USA och EU gällande Afghanistan. En fredsprocess måste löpa samtidigt som en statsbyggande process och det måste få ta tid, konstaterade man.

Kristian Berg Harpviken från forskningsinstitutet Prio poängterade att säkerhet, utveckling och politik är starkt sammanlänkande och att fredsbyggande måste ske parallellt med statsbyggande. Den afghanska staten har störst betydelse för utvecklingen, menade han.

– Om externa aktörer, stater och organisationer, spelar en allt för stor roll i Afghanistan, blir effekten negativ. De nationella aktörerna har störst betydelse!

Afghanistankännaren, journalisten och författaren Ahmed Rashid talade utifrån sin nyutkomna bok *Vägen mot kaos*. Han pekade på en rad misstag som USA och det internationella samfundet gjort i sina försök att återuppbygga Afghanistan sedan 2001.

– Flera krigsherrar med förbrukat förtroendekapital har fått makten på regional nivå och man har inte byggt upp någon infrastruktur. Hur ska man kunna ha en fungerande ekonomi

Konferensens talare fr v: Ahmed Rashid, Anders Fänge, Barbara Stapleton, Carlotta Gall, Farishta Sakhi, Jelani Popal, Kristian Berg Harpviken, Lena Hjelm-Wallén, Mary Akrami, Gunilla Carlsson, Jawed Ludin, Mirvais Wardak, Sharbanou Tadjbakhsh och Sima Samar.

utan elektricitet, vägar och vatten?

Trots USA:s stora ansträngningar i kampen mot terrorismen och för Afghanistans framtid, har säkerhets-situationen förvärrats under de senaste åren. Dödssiffrorna är i år högre än de varit sedan talibanerna miste makten 2001.

– Det som tidigare var ett nationellt problem har blivit ett regionalt problem. Talibanerna utanför Afghanistan, främst i Pakistan och Centralasien, har idag en ny och egen agenda. Problemet måste därför bemötas regionalt och inte lokalt, menade Rashid.

Konferensen fortsatte på temat försoning och rättvisa. Under Afghanistans årtionden av krig har det skett fruktansvärda brott mot mänskliga rättigheter och många av de tidigare förövarna sitter idag på maktpositioner.

Sima Samar är chef för Afghanistan Independent Human Rights Commission. Hon menade att skippande av rättvisa är en viktig del i den fredsbyggande processen.

– Hur ska vi nå fred utan säkerhet, och hur ska vi nå säkerhet utan rättvisa? frågade hon.

Samar talade också utifrån kvinnors utsatta situation.

– Kvinnors tillgång till rättvisa är begränsad. Det är illa, men det värsta är att det internationella samfundet inte längre verkar bry sig. De ”moral-lagar” som nu diskuteras i parlamentet liknar de kvinnofientliga lagar som talibanerna hade.

– Det traditionella rättssystemet som en majoritet av afghanerna idag föredrar framför det nya juridiska systemet, har aldrig behandlat kvinnor väl. Det är en lång väg att gå, sa Mary Akrami, chef över organisationen Afghan Women Skills Development Centre, som arbetar med genusfrågor och mänskliga rättigheter i Afghanistan.

Hon menade att kvinnans roll ofta glöms bort i stats- och fredsbyggande och påpekade vikten av att

bygga upp civilsamhället.

– Vi måste arbeta med att öka medvetenheten hos människor. 70 procent av landets befolkning kan inte läsa och skriva. Dessa människor måste också delta i fredsprocessen.

Parisagendan

SAKs platschef Anders Fänge, som har närmare 30 års erfarenhet av arbete med Afghanistan talade om vikten av att det internationella samfundet nu börjar efterleva Parisagendans mål om stärkt lokalt ägarskap och samordnande givarna emellan.

– Det går inte att applicera en europeisk statsmodell som byggts upp under hundratals år på Afghanistan och tro att det ska fungera bara på några år.

Han uttryckte oro för att länder som har militär närvaro i Afghanistan börjar tröttna på att processen tar tid.

– Fred innebär en utveckling i två steg. Först sker det ett slut på en våldsam konflikt. Efter det måste freden upprätthållas och det sker genom demokratisering, sa Jawed Ludin, Afghanistans ambassadör i Oslo.

Hopp trots allt

Flera av talarna uttryckte förhoppningar kring maktskiftet i Vita huset.

– Obama har en större förståelse än Bush hade för problematiken i regionen och han lyssnar till råd. Det finns ett starkt europeiskt förtroende för honom, och samarbete mellan Europa och USA är nödvändigt, sa Ahmed Rashid.

Samtidigt menade han att den sunda självkritik som präglat båda presidentkandidaternas valkampanjer, där man gjort upp med misslyckanden i utrikespolitiken, saknas i Europa.

Konferensens andra dag inleddes av Jelani Popal, generaldirektör för organisationen The independent Directorate of Local Governance in Afghanistan, som arbetar med att stärka civila samhället och institutio-

ner på lokal nivå. Han berättade om de oklara maktstrukturer som styr Afghanistan.

– Makten finns i Kabul och regionerna har lågt inflytande. Det gör att folkets deltagande i demokratin begränsas. Det är otydligt vem som är ansvarig för vad. Det gör staten sårbar, sa han.

Shahrbanou Tadjbakhsh leder ett program för fred och säkerhet på forskningsinstitutet Ceri. Hon berättade om ett projekt som hon genomfört tillsammans med studenter från Frankrike och Afghanistan. De studerade den afghanska demokratins legitimitet genom att intervjua afghanska makthavare på olika positioner. En av slutsatserna i studien blev att islam har en stor betydelse i det afghanska samhället även när det gäller synen på demokrati, fred och säkerhet.

– Afghaner har starka värderingar och när västvärlden vill implementera sina demokratiska lösningar uppstår en krock. Vi kan inte låtsas att värderingarna inte finns där utan måste istället arbeta med dem. Vi kan exempelvis inte ignorera att religiösa ledare har makt, sa hon.

Mirvais Wardak, programchef för organisationen Cooperation for Peace and Unity sa att utan säkerhet sker det ingen utveckling, men med säkerhet kan afghanerna själva ta hand om utvecklingen.

Farishta Sakhi, verkställande chef för organisationen Women’s Activities and Social Services Association, pekade på vikten av att de afghanska rösterna får höras i debatten kring Afghanistan.

– För det afghanska folket är fred och säkerhet allt. Om Afghanistan verkligen prioriteras kan fred uppnås. Om inte så kommer våldsspiralen istället att trappas upp ytterligare, menade hon.

Carlotta Gall arbetar som korrespondent för New York Times i Afghanistan sedan 2001. Hon menade ►

- att afghanerna inte ska förlita sig på det internationella samfundet.

– Man märker att förtroendet hos afghanerna börjar ta slut, både för regeringen och mot främlingar. Det blir svårare att resa och rapportera i landet, vilket är deprimerande, sa hon.

Samtidigt berömde hon den afghanska säkerhetstjänsten för att man lyckats minska antalet självmordsbombningar.

Ökat bistånd till Afghanistan

Biståndsminister Gunilla Carlsson talade kring Sveriges roll för fredsbyggandet i Afghanistan. Hon framhöll SAKs arbete som ett gott exempel på lyckat samarbete.

– Vi har ett gemensamt ansvar och det behövs mer och bättre koordinering insatserna emellan. Aktörerna måste satsa på det just det de är bra på, framhöll hon.

Det svenska biståndet till Afghanistan kommer successivt att öka från och med 1 januari 2009 från dagens omkring 300 miljoner kronor till 500 miljoner kronor vid 2011. Prioritering kommer att ske inom områdena demokrati- och statsbyggnad, mänskliga rättigheter och kvinnors rättigheter samt utbildning och privatsektorutveckling.

Jawed Ludin avslutade med att tala om möjligheter och framtidshopp.

– Fredsbyggandet kommer att ta generationer. Vi behöver tid, det går inte att skynda fram fred.

Han tog också fasta på de förhoppningar som flera av konferensens talare uttryckt kring det kommande maktskiftet i Vita huset.

Under konferensen fanns det ett stort utrymme för paneldebatter och frågestunder. Eva Ernfors, antropolog och medlem i SAK besökte konferensen för första gången.

– Jag tycker att det har varit väldigt intressant. Talarna tar upp olika perspektiv och det ger en objektivitet, ett djup och en bredd som man inte får i andra sammanhang. ■

Sofie Hedman är journalist och deltog förra året i SAKs medlemsresa till Afghanistan. Sofie är medlem i SAK och aktiv i Stockholmskommittén.

